Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIII. | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., pondeljek, 14. aprila (April 14), 1930. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 88

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

REORGANIZACIJA DELAVSKE FEDERACIJE

Kriza, ki je nastala v rudarski uniji, je dala povod zahtevam, ki bodo predložene na konvenciji federacije

New York. — (F. P.) — Na konvenciji Ameriške delavske federacije, ki se bo vršila prihodnjo jesen v Bostonu, bodo najbrž predloženi načrti za radikalno reorganizacijo. O tem se mnogo razpravlja med voditelji strokovnih unij v New Yorku in v drugih mestih. Slišijo se sugestije, da se izroči odblast izvršnemu odboru federacije, da prevzame začasno kontrolo nad bankrotnimi, demoraliziranimi in neefektivnimi unijami, ki imajo jurisdikcijske pravice nad važnimi industrijami.

Kriza, katera je nastala v mednarodni rudarski uniji, ki je silno nazadovala v članstvu v zadnjih letih in v kateri se je rodil odpor, ki je imel za posledico ustanovitev reorganizirane unije na konvenciji v Springfieldu, je podprla sprva bolj šibke zahteve za reorganiziranje federacije. V rudarski uniji se pojavljajo novi zapletljaji, ki imajo izvor med rudarji na polju antracita, ki so že tudi siti Lewisovega režima in se ogrevajo za samostojno unijo. Nadalje je računati z Wollovo izjavo, katero je podal pred člani soc. stranke, ko je govoril v Randovi šoli. Woll je takrat dejal, da je oblast Ameriške delavske federacije omejena, ker se ne sme vtikati v spore, ki nastanejo v mednarodnih unijah.

Za temi vzroki stoje tudi drugi. Ameriška delavske federacija ni mogla organizirati avtnih delavcev in njena kampanja, da podvoji število svojega članstva se je izjalovila. Ameriško organizirano delavstvo je razcepljeno v 102 neodvisnih unijah in to v času, ko se povsod opaža koncetracija industrijskih družb, ki se združujejo v mogočne kombinacije in truste, proti katerim je vsak uspešen boj, ki ga začnejo delavske unije, skoro nemogoč.

Med glavnimi voditelji delavskih unij se širi mnenje, da bo unijsko gibanje nazadovalo, ako se ne izvrše radikalne izpremembe v raznih strokovnih in neodvisnih unijah.

Predsednik Green je pokazal svojo dobro voljo, ko je skušal premostiti nasprotja med zastopniki rudarjev, ki so se zbrali istočasno na konvencijah v Springfieldu in Indianapolisu. Morda bi bilo prišlo do sporazuma ali vsaj do kompromisa, ako bi Lewis očitno ne pokazal tako velike trmoglavosti. Da je bila to velika napaka, je sedaj jasno tudi najbolj konservativnim voditeljem delavskih unij.

Senatorji bodo lahko pokazali svojo naklonjenost napram delavcem

Washington, D. C. — V senatu je večina senatorjev, katere so pri volilnih kampanjah podpirale delavske unije, in bodo prav lahko preprečili potrditev sodnika Parkerja članom zveznega vrhovnega sodišča in tako pokazali svojo naklonjenost napram delavstvu. Zadnje pa se najbrž ne bo zgodilo in delavci bodo doživeli novo razočaranje.

Ženska organizacija apelira za pomoč stavkarjem

Marion, N. C. — Ženska strokovna liga se je te dni obrnila na delavske organizacije z apelom za denarne prispevke v pomoč otrokom delavskih družin, čijih očetje še vedno vztrajajo na stavki. V očigled dolgotrajne stavke vlada med delavskimi družinami velika beda in pomanjkanje.

Ruske unije znižale prispevke

Moskva, 12. apr.—Vodstvo delavskih unij v Rusiji je dalo navodila pokrajinskim organizacijam, da si naj omeje prostovoljne prispevke za razne industrializacijske fonde, ker so preveliki. Od delavcev se ne sme več zahtevati, da bi prispevali kar celo mesečno plačo za ta in ta fond. Obenem je vodstvo znižalo redne doneske članov unij od dveh in pol ali dveh na poldrugi odstotek.

Uporno gibanje med rudarji

Zahteve za sklicanje konvencije postajajo glasnejše

Pittston, Pa. — (F. P.) — Da je Lewisov vpliv med rudarji na polju trdega premoga precej omajan, je vidno iz gibanja, ki dobiva z vsakim dnem večji zamah. Rudarji zahtevajo od uradnikov, da skličejo konvencijo treh rudarskih distriktov, predno se sklene pogodba med unijo in premogovnimi operatorji. Distriktni uradniki so te dni razposlali na vse krajevne unije okrožnice, v katerih argumentirajo, da bi sklicanje konvencije bilo zvezano z velikimi stroški in breme bi moralo nositi članstvo rudarske unije.

Člani rudarske unije na polju antracita so mnenja, da je konvencija potrebna, da bodo tam lahko predložili svoje zahteve, predno bo sklenjena pogodba. John L. Lewis, ki se je mudil med rudarji nekaj tednov pred konvencijo, katera je bila sklicana v Indianapolis, je tedaj namignil, da ne bo nobenega nasprotstva od strani premogovnih operatorjev pri sklepanju pogodbe in je ta skoro že gotova stvar. Izjavil je tudi, da bi bilo sklicanje konvencije v tem času samo potraja denarja.

Kot je razvideti iz zadnje akcije organiziranih rudarjev na polju antracita, se bodo rudarji borili in zahtevali od uradnikov, da skličejo konvencijo, predno bo podpisana nova pogodba.

Poročila o ljudskem štetju izidejo kmalu

Pri letošnjem popisovanju uporabijo nov sistem, ki skrajša čas dela

Washington, D. C.—Biro za ljudsko štetje je zadnji petek naznanil, da bodo rezultati štetja objavljeni sproti za vsako mesto, okraj in državo kakor hitro bodo urejeni. Pri prejšnjih štetjih so čakali, dokler ni bil kompiliran rezultat popisovanja po vsej deželi, kar je vzelo šest do sedem mesecev.

Prvo poročilo bo lahko objavljeno 25. aprila, potem pa bo biro objavljal rezultate vsak dan. Številnih distriktov po vsej deželi je okrog 3000. Biro je najel približno 5000 začasnih pomočnikov, ki bodo s pomočjo novega sistema in strojev tabulirali številke in urejevali izid štetja.

Zavarovanje zoper brezposelnost

Cleveland, O. — Glasilo železniških strojnikov "Engineers Journal" prinaša v marčevi številki daljši članek, v katerem razpravlja o zavarovanju zopet brezposelnost. Urednik je mnenja, da bodo zvezna in državne vlade prisiljene nekaj ukreniti radi naraščajočega števila brezposelnih delavcev.

Radikalnemu delavcu groze z deportacijo

San Francisco, Cal. — Sadalči Kenmostu, japonski komunist, ki je bil aretiran za časa demonstracij brezposelnih delavcev v San Franciscu, je v nevarnosti deportacije. Njegova zadeva je v rokah zveznega delavskega departmenta.

INDIJSKA SOLNA REVOLTA POSTAJA KRVAVA

Vzlic pozivu Gandhija, da pasivni puntarji ne smejo rabiti pesti in orožja, rabijo oboje; 22 ranjenih

Bombaj, Indija, 13. apr. — Danes so bile na tukajšnjem morskem obrežju velikanske demonstracije za neodvisnost Indije, ki so potekle mirno. Pol milijona ljudi je poslušalo govore in nabiralo sol. Končno so vrgli v morje "vse tlačeče zakone" v podobi krvavo pobarvanega velikana, ki je stiskal za vrat dva Indijca. — V Karačiju je tudi demonstriralo 15,000 oseb, tam pa so bili izgredi, pri katerih so bile tri osebe ranjene. — Včeraj sta se razleteli dve bombi na železnici, prva na postaji v Bombaju in druga v vlaku v bližini mesta. Dve osebi sta bili ranjeni.

Bombaj, Indija, 12. apr.—Čini nasilja se pojavljajo po vsem polotoku Indije v kampanji civilne nepokorščine, katero vodi Gandhi. Kljub temu, da Gandhi roti svoje pristaše, naj ne rabijo sile in mirno prenašajo udarce in aretacije, se pristaši ne drže njegove impotentne filozofije. V mnogih slučajih pozabijo na ta nauk in udarijo nazaj.

To se je zgodilo včeraj v Kalkuti, ko je 10,000 indijskih dijakov demonstriralo za pasivno vstajo. Policija je napadla demonstrante, ki so se brž postabili v bran in metali kamenje na policijo. V velikem metežu je bilo ranjenih 22 dijakov in 10 policajev.

Nadprodukcija ne vznemirja ruskih delavcev

Urednik unijskega lista pravi, da so delavske razmere v Sovjetski uniji boljše kot v Ameriki

Lincoln, Neb. — (F. P.) — Na vprašanje, ki je bilo priobčeno v meščanskem listu "Lincoln Journal", ki se je glasilo, kaj bi sovjeti storili v slučaju, ako bi industrije v Rusiji producirale toliko blaga, da ga ne bi mogli porabiti doma niti prodati na svetovnih trgih, je odgovoril Joseph Gilbert, urednik unijskega glasila "Nebraska Creaftsman". Gilbert se je v prejšnjem letu mudil v Sovjetski uniji in študiral gospodarska vprašanja. Njegov odgovor se glasi:

"Ruski delavci bi delali manj ur in prosti čas bi porabili za svoje zabave. Proti sovjetski vladi in njenim metodam so mogoče vsakojake kritike, toda nihče ne more trditi, da bi ruski delavci trpeli pomanjkanje v slučaju nadprodukcije življenskih potrebščin kot so to godi v Ameriki. V tem so ruski delavci veliko na boljem kot njihovi tovariši v Združenih državah, ki trpe pomanjkanje takrat, ko je vsega preveč in so skladišča napolnjena. Sovjetski vladi se ne more očitati da išče svetovne trge za svoje produkte na škodo domačega prebivalstva."

Godbeniki zahtevajo višjo mezdo

San Francisco, Cal. — Godbeniki mestnega sinfoničnega orkestra zahtevajo zvišanje mezde in grozijo s stavko, ako se jim ne ugodi. Vsi godbeniki so člani unije. Sedanja mezda je od $55 do $70 na teden. Orkester šteje 85 godbenikov.

Rusinje bodo oficirke v armadi

Moskva, 12. apr.—Sovjetska vlada je odredila, da se tudi ženske vežbajo kot častnice v tehniških oddelkih rdeče armade. Dekleta, ki pokažejo posebne zmožnosti za vojaštvo, dobe vstop v vojaško akademijo.

Krvavi izgredi v južni Italiji zamolčani v Rimu

Vojaške čete streljale na množice in 280 oseb je bilo aretiranih. Slabe ekonomske razmere povzročile revolto

Nice, Francija, 12. apr.—Fašistična vlada ima opraviti s težko situacijo v južni Italiji, kjer je izbruhnil upor kakor se glase zanesljive privatne vesti iz Rima. Vlada molči v javnosti in fašistično časopisje ni poročalo niti ene črke o teh dogodkih.

Izgredi so izbruhnili v Tarantu na vzhodnem koncu polotoka. Kolikor je do zdaj znano, so vojaške čete (najbrž miličniki) streljale na izgrednike, predno je nastal mir. Aretiranih je bilo 280 oseb.

Upor izvira iz slabih ekonomskih razmer. Izbruhnil je 5. aprila. Velika množica ljudstva je napadla več javnih poslopij, nakar je prišlo vojaštvo in streljanje. Če je kaj ubitih in ranjenih in koliko, ni še znano.

Mussolini je takoj poslal posebnega emisarja, Scortheajo, enega od direktorjev fašistične stranke, da preišče afero. Kolikor je znano, se Scorthea še ni do danes vrnil v Rim, da bi prisostvoval strankinemu sodišču o disciplini, kateremu predseduje tajnik stranke Augusto Turati.

To je prvi večji izbruh v Italiji od zadnje jeseni, ko so bili izgredi enakega značaja v gorah Abruzzi in ko so bile pozvane vojaške čete, da zaduše upor, ki je izviral iz delavskih sporov.

Predsednik delavske federacije se je premislil

Izjavil je, da ni poznal Parkerjevega sodnijskega rekorda takrat, ko ga je priporočil v potrditev

Washington, D. C. — (F. P.) T. A. Wilson, predsednik delavske federacije v Severni Karolini, je poslal brzojavko William Greenu, predsedniku Ameriške delavske federacije, v kateri pravi, da je spremenil svoje stališče in pobija izjavo, v kateri je bilo rečeno, da se organizirano delavstvo v njegovi državi strinja s Hooverjevim imenovanjem Parkerja članom zveznega vrhovnega sodišča.

"V mojem telegramu", izjavlja Wilson, "nisem jaz niti članstvo državne delavske federacije razpravljali o Parkerjevem imenovanju z ozirom na odlok, ki je bil izdan proti rudarjem v West Virginiji. Toda ko smo se poučili o zadevi, da je Parker odobril "yellow dog" pogodbo, katero je Red Jacket Coal & Coke Co. vsilila rudarjem, jaz in člani državne delavske federacije nasprotujemo potrditvi in odobravamo stališče, ki ga je v tem slučaju zavzela Ameriška delavska federacija in njeni voditelji."

V senatu je 48 senatorjev, katere je podpirala Ameriška delavka federacija v njihovih volilnih kampanjah. Ako bodo vsi ti senatorji odklonili potrditev Parkerja, bo moral Hoover izbrati drugega sodnika. Senatorji bodo tako javno pokazali, da priznajo delavstvu pravico do organizacije. Od pozicije, katero bodo v tem oziru zavzeli senatorji, so v veliki meri odvisne nadaljne smernice in taktika organiziranega delavstva. Ako se bodo senatorji izrekli v prilog Parkerju, potem bo delavstvo vedelo, da ne more zaupati senatorjem, za katere se je vrglo v boj pri volitvah. Morda se bo baš radi tega razvila obširna agitacija med delavstvom za ustanovitev svoje lastne politične stranke, ker bo uvidelo, da ne more zaupati svojim "prijateljem" v senatu.

Situacija pokazuje, da nima Parker veliko prijateljev niti med voditelji ameriških industrij, kajti do sedaj še nihče izmed njih ni izrekel besede v Parkerjevo obrambo.

HOOVER POROČA O REZULTATU KONFERENCE

Pravi, da je bil dosežen "velik uspeh vsled korajžne akcije." Amerika je sklenila dve pogodbi. Absolutna pariteta z Anglijo. Podmorniki so "humanizirani"

Washington, D. C. — Predsednik Hoover je v petek zvečer objavil dolgo poročilo o rezultatu konference v Londonu za zmanjšanje bojnih mornaric. Konferenca je končala svoje delo in te dni se zaključi.

Hoover poroča, da je Amerika dosegla absolutno pariteto z Veliko Britanijo v pogodbi, v kateri so se Združene države, Anglija in Japonska zavezale, da reducirajo svoje bojne mornarice. Druga pogodba je med petimi pomorskimi silami za "humaniziranje" podmornikov ali submarink.

Na temelju pogodbe z Anglijo in Japonsko—pravi Hoover—bo Anglija zavrgla pet bojnih ladij in štiri velike križarke, Amerika pa bo zavrgla tri bojne ladje in dogradila toliko križark, da bosta obe velesili imeli enako tonažo. Na podlagi te pogodbe bodo Amerika, Anglija in Japonska prihranili na gradnji bojnih ladij $2,500,000,000 (dve in pol milijardi), kar bo "velik stimulus za prosperiteto." Amerika bo zdaj potrošila največ 650 milijonov namesto $1,640,000,000 kolikor je nameravala pred konferenco.

Francija in Italija sta se sporazumeli z ostalimi tremi velesilami le toliko, da podpišeta pakt, na podlagi katerega se odpravi brezobzirno napadanje s podmorniki.

Hooverjevo poročilo dokazuje, da je bila konferenca fiasko, kar se tiče sporazuma vseh petih pomorskih sil.

Razvoj stavke voznikov v Pittsburghu

Zastopnik transportne kompanije je na sodišču priznal, da je družba porabila veliko vsoto denarja, da razbije štrajk

Pittsburgh, Pa. — (F. P.) — Te dni je bila na sodišču odkrita nova zvijača, ko se je vršilo zaslišanje agentov Central Industrial Service, ki dobavlja stavkokaze za Parmalee Transportation Co. Odvetniki, ki zastopajo stavkarje, so pri križnem zaslišanju izvlekli iz agentov priznanje, da so bili prej v službi Railway Audit Inspection Bureau, ki je bil pozvan po transportni kompaniji, da razbije stavko voznikov.

Uradnik transportne kompanije, ki je bil tudi pozvan na zaslišanje, je priznal, da je družba potrošila več tisoč dolarjev v svrho, da zlomi odpor stavkarjev. To se ji ni posrečilo radi solidarnosti voznikov, katerim so priskočile na pomoč z denarnimi prispevki skoro vse delavske unije v Pittsburghu.

Stavka voznikov traja že štirinajst tednov in med tem časom je bilo že več stavkarjev aretiranih, eden pa je bil ustreljen v spopadu s stavkokazi. Za voznike je ta štrajk dobra šola, ker so spoznali, kakšno pravico delijo oblasti delavcem in kaj lahko pričakujejo od sodnikov, ki so pokorni hlapci bogatih družb.

Železniški klerki izvoljevali višjo mezdo

St. Louis, Mo. — Železniški klerki pri St. Louis-Southwestern železnici so dobili zvišanje mezde za pet centov na uro.

Najgroznejše orožje prihaja iz Anglije

London, 12. apr. — "The Daily Mail" poroča, da se zdaj na tajnem izdeluje v Angliji "najstrahovitejše bojno orožje, ki bo sipalo smrt iz zraka in proti kateremu ne bo obrambe." Novo orožje je velikanski letalni torped, ki bo plul po zraku brez moštva in pod kontrolo lastnega mehanizma. Nosil bo na tone bomb. V označenem momentu se motor ustavi in cela mašina s svojim smrt nosečim tovorom pade na tla.

Unijski delavci izgubili bitko

Delodajalci bodo operirali svoja podjetja pod sistemom odprte delavnice

Clinton, Ia. — (F. P.) — S konsolidacijo treh oblačilnih tvrdk, ki izdelujejo vrhnje delavske hlače, je Polo Mfg. Co. v tem mestu začela operirati po sistemu odprte delavnice. Tukajšnje podjetje je sicer skušalo še nadalje imeti stike z unijskimi delavci, toda v tem času je nastala stavka pri drugi družbi v Spring Valleyju, Ill., ki se je združila s Polo Mfg. Co., ko je prva znižala mezde svojim delavcem.

W. Robbins, predsednik Polo Mfg. Co. je delal, da delavcem ne bodo znižane mezde v tovarni v Clintonu, toda njegovi izjavi nihče ne verjame, ker se bo družba morala ravnati po nasvetih, ki bodo prišli iz glavnega stana konsolidiranih družb. Izguba unije je vsekakor hud udarec za delavce, ki so uposleni pri Polo Mfg. kompaniji, ki je vzdržavala več let prijateljsko razmerje napram unijskim delavcem.

Zadeva stavkarjev pred vrhovnim sodiščem

Unija za ameriške civilne svobodščine vodi bitko, da reši delavce pred zaporom

New York. — (F. P.) — Na podlagi dejstev, da je državni pravdnik, ki je vodil prosekucijo sedmih štavkarjev, ki so bili obtoženi umora policijskega načelnika Aderholta, namenoma izigraval predsodke porotnikov, ko je v svoj govor vpletel versko in politično vprašanje, je bil vložen priziv na državno vrhovno sodišče proti odloku okrajnega sodišča.

Bivši zvezni senator Hardwick iz države Georgije bo predložil glavne argumente proti odloku na državnem vrhovnem sodišču pri zaslišanju, ki se otvori 22. aprila. Hardwick je izjavil, da bo vodil obrambo za nominalno vsoto plačila.

Unija za Ameriške civilne svobodščine se je pridružila Mednarodni delavski obrambi v legalnem boju, da reši Fred Beala in njegovih šest tovarišev pred kaznijo, ki je bila določena od pet na dvajset let zapora.

Policijski načelnik Aderholt je bil ustreljen, ko so pijani policaji navalili na kolonijo stavkarjev v Gastoniji na večer 6. junija prejšnjega leta.

Vatikan dolži sovjete tatvine

Vatikan, 12. apr.—V papeških krogih se širi nepotrjena vest, da so iz urada papeške komisije za Rusijo izginili zelo važni tajni dokumenti, ki vsebujejo informacije, po katerih potih in potom katerih oseb dobiva papež poročila iz Rusije. S tem je prišlo na dan, da ima papež četo špionov v Sovjetski uniji. Papeški krogi dolže tajne sovjetske emisarje v Rimu, da so se utihotapili v Vatikan. Pred nekaj dnevi je bil v Rimu sovjetski tajni policist Javinkovič, ki je bil v Parizu takrat, ko je izginil caristični general Kutjepov.

OPOZICIJA PROTI PARKERJU NARAŠČA

Zastopniki Ameriške delavske federacije apelirajo na senatorje, naj ne potrdijo sovražnika delavskih unij članom zveznega vrhovnega sodišča

Washington, D. C. — (F. P.) — V pismu, v katerem so navedeni fundamentalni vzroki proti potrditvi sodnika Parkerja članom najvišjega tribunala Združenih držav, izvršni odbor Ameriške delavske federacije apelira na senatorja Boraha, Norrisa in Overmana, člane senatnega justičnega pododseka, naj zavržejo imenovanje predsednika Hooverja, ki skuša posaditi odprtega sovražnika delavskih unij v zvezno vrhovno sodišče, da tako poveča torijsko večino že sedaj reakcionarnega tribunala. To pismo, katerega je podpisal William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je prvi direktni protest proti diktaturi vrhovnega sodišča, ki jo izvaja v svojih odlokih nad življenjem in dvajsetih milijonov ameriških mezdnih delavcev.

"Ameriško delavstvo je globoko zainteresirano v imenovanje članov zveznega vrhovnega sodišča," so začetne besede v omenjenem pismu. "To zanimanje sloni na dejstvu, ker so odloki vrhovnega sodišča velevažnega pomena in se direktno tičejo blagostanja milijonov delavcev, njihovi žen in otrok. Ameriško delavstvo je menja, da bi morali člani tega sodišča biti dobro poučeni o modernih ekonomskih vprašanjih, o navadnih pravicah delavstva in bi morali zavzeti simpatično stališče napram aspiracijam velike večine delavskega ljudstva.

"Uradniki in članstvo delavske federacije so mnenja, da sodnik Parker ne poseduje kvalifikacij, ki so potrebne za tako važno pozicijo. Radi tega federacija formalno in ostro protestira proti potrditvi Parkerja članom zveznega vrhovnega sodišča. Naša akcija bazira na dokazih iz zgodovine sodnijskih procesov in odlokov, ki jih je Parker izrekel kot član zveznega okrožnega sodišča, v katerih je pokazal, da ne razume ali pa noče razumeti modernih ekonomskih problemov in razmerja med delavstvom in voditelji industrij, kot kaže njegov odlok, s katerim je potrdil injunkcijo, ki je bila izdana proti rudarjem v West Virginiji, injunkcijo, ki je bila glavni vzrok razbitju rudarske unije."

V pismu je nadalje omenjeno, da je Parker prepovedal rudarski uniji plačevati stanarino za rudarske družine in dal tako premogovni družbi pravico, da jih je lahko vrgla na cesto.

Sedemnajst rudarjev ubitih pri eksploziji

Nesreča je bila v soboto pri Tacomi, Wash.

Tacoma, Wash. — Sedemnajst delavcev je izgubilo življenje pri razstrelbi v premogovniku Carbonado zadnjo soboto. V nedeljo so prinesli mrliče iz jame. Dvanajst ponesrečencev je bilo oženjenih in skupaj zapuščajo 23 otrok poleg vdov.

Kaj je povzročilo eksplozijo, še ni znano. Začela se je preiskava.

Nova rudarska unija v Kanadi

Sidney, Kanada. — Pred kratkim je bila tukaj ustanovljena nova krajevna rudarska unija, ki se je pridružila Industrijski rudarski uniji, levičarski organizaciji.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
PROSVETA
2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer (Feb. 25-30), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Vrata na jugu

V kongresu spet straši popravijen naselniški zakon. Popravljajo ga v toliko, da hočejo zapreti na stežaj odprta vrata, skozi katera še prihajajo naseljenci iz Mehike in Centralne ter Južne Amerike: takozvani ameriški Latinci. Ako bo novi zakon sprejet, bodo v bodoče tudi Latince spuščali v deželo dolarjev po kvotah. Filipince pa hočejo popolnoma izključiti! In Filipinci so ameriški podaniki!

Omejitev imigracije z juga prihaja pod pretvezo, da je treba omiliti brezposelnost med domačimi delavci. Kongresniki in senatorji, ki se doslej niso zmenili za brezposelnost, so naenkrat odkrili, da je v Združenih državah sedem milijonov brezposelnih delavcev — tako je rekel senator Harris iz Georgije — in to nesrečo je zakrivilo 60,000 Filipincev v Kaliforniji in par stotisoč Mehikancev, ki delajo večinoma na železniških progah in na plantažah v južnih državah! — Odkrili so tudi, da so Filipinci in Latinci zelo "ceneni delavci", zelo "cheap", s katerimi ne morejo konkurirati ameriški delavci. Vsekakor morajo biti "cheap", ker jim ameriški magnatje nočejo dati poštene plače!

Na rovaš brezposelnosti pojde letos še marsikak humbug. Zdi se nam, da je baš tam, kjer delajo Mehikanci, najmanj brezposelnosti za pristne (anglosaška rasa) ameriške delavce. Saj nočejo delati tistega dela! Vse železniške proge po Ameriki so zgradili večinoma tujerodni delavci: Španci, Italijani in drugi; vse grabne so izkopali in ceste zgradili inozemci in zamorci; vsa težja dela, vsa pionirska dela, ki so podlaga današnjim industrijam, so opravili imigranti iz Evrope in drugih delov sveta. Kdaj si videl Američana med navadnimi parami (laborers) pri plavžih, v jeklarnah, rudnikih in premogovnikih pred vojno, ko še ni bilo toliko strojev? Potili so se sami naseljenci, zelo poceni so se potili. Bili so "cheap" kakor zdaj Latinci. In ker so bili "cheap", so potem zaprli vrata Evropi — ko je bilo težje pionirsko delo že izvršeno.

Ameriška naselniška politika je zelo "cheap". Resnica je, da pol milijona novih delavcev, ko je pet milijonov starih brez dela, poslabša krizo brezposelnosti, toda kdo je kriv, da je toliko milijonov ljudi brez dela? Amerika lahko danes zapre vsa ostala vrata popolnoma in ne pusti niti enega imigranta več v svoj "paradiž" — pa bodo kljub temu armade delavcev brez dela. Pomisliti je treba, da naseljenci prihajajo in — odhajajo. Vsako leto jih odide lepo število. Posebno Mehikanci ne morejo obstati, ker jim klima ne ugaja.

Zadnje čase je spet oživela zahteva po selektivni imigraciji. To je, da bi naseljence v njihovih deželah izbirali glede poklica, sposobnosti, karakterja in — seveda — tudi glede mišljenja. Izbrali bi le take, ki jih Amerika momentalno potrebuje: mehanike in izučene v drugih strokah in navajene na pokoraščino, ne kakih boljševiških puntarjev. Dobra ideja za Forda!

Mečkanje z imigracijo ne bo rešilo vprašanja brezposelnosti. Korenine brezposelnosti so v Ameriki — v ekonomskem sistemu. Produkcija je danes trikrat in celo petkrat večja, kot je bila pred vojno, delavcev pa potrebujejo desetkrat manj. There's the rub! Kadar nov stroj vrže na cesto sto domačih delavcev, ali bo tem delavcem pomagano, če zavrnejo nazaj sto imigrantov na meji? Delavci, ki imajo svoje družine in domove — in avtomobile in radio! — v Pittsburghu, Clevelandu in Chicagu, ne pojdejo v Novo Mehiko gradit nasipov, niti obirat oranž v Kalifornijo, ker nimajo niti za vožnjo!

Cerkvena bara

Dušni pastir Basil Jellicoe v Londonu je odprl "vzorno" pivnico, pravo krščansko gostilno, v kateri se lahko pije, ne da bi se delal greh. Povabil je kraljico Mary, naj si ogleda prostor. Kraljica, jako krščanska žena, je prišla, naslonila se k bari in pohvalila projekt.

Tako se vrti moderno "krščanstvo" okoli svetega namena — businessa. Vzemimo ameriško krščanstvo. Dušni pastirji odpirajo kegljišča, sejme, plesne dvorane, teatre, igralnice in boksarske odre. Slovenski narod je priča karnevalom pri cerkvah. Londonski ovčar morda misli, da je prvi odprl pivnico. Grdo se moti. V Ameriki je "spikizi" običajna institucija v cerkvenih bezmentih.

Glasovi iz naselbin

Uspehi pevca Šublja v Milanu in Berlinu

Berlin, 31. marca. (Izviren dopis Prosveti.—Na vabilo radiostanice v Milanu je pel operni in koncertni pevec Ant. Šubelj v radio, uspel je nad vse pričakovanje in navzoči godbeniki so mu navdušeno aplavdirali. Par dni za tem je dal Šubelj v Milanu koncert, ki je še lepše uspel kot nastop v radiu. Publika in kritika je bila oduševljena nad prekrasnim čustvenim predvajanjem našega rojaka. Dobil je ponovno vabilo, da nastopa za milanski radio, a že ga je zval brzojavno njegov manager v Berlin, nemško prestolico, danes menda središče vse evropske kulture. Odpeljal se je v Berlin, kjer je imel v pondeljek 24. t. m. v Bechsteinovi dvorani koncert "Negro Spirituals." Pel je samo angleško. Spremljala ga je na klavirju pianistka gdč. Marica Vogelnik iz Ljubljane.

Izbrana berlinska publika je docela napolnila veliko Bechsteinovo dvorano, kjer običajno nastopajo odlični umetniki svetovnega slovesa. Med elegantno publiko je bilo opaziti jugoslov. poslanika ministra Baludžiča, ameriškega poslanika ter nekaj poslaniškega osobja; zanimivo je dejstvo, da je prisostvovalo koncertu tudi par zamorcev.

Kaj težavno je prodreti v ledena srca mrzle berlinske publike, ki je skrajno rezervirana in razvajena. A že po prvi pesmi je Šubelj zmagovito zavzel postojanko, bil je nagraden s prisrčnim aplavzom, od pesmi do pesmi se je navdušenost publike stopnjevala, že takoj drugo pesem je moral ponoviti in ga je vzhičena publika nagradila s frenetičnim aplavzom. Ob pavzi sta se skupno z gdč. Marico Vogelnik prišla neštetokrat zahvaljevat za aplavze, s katerimi fascinirana publika ni prav nič štedila. Na koncu koncerta sta bila g. Šubelj in gdč. Vogelnik —ki je svoj debut pred mednarodno publiko naravnost odlično absolvirala — deležna iskrenih, prisrčnih in dolgotrajnih ovacij, vedno in vedno je morala na mah popularna dvojica dodajati, publika kar ni hotela zapustiti dvorane, prav ob odru so stali in klicali "Na svidenje!"

Ker mnogo posečam koncerte, vem, kako težko se dobi kontrakt z berlinsko publiko, le redko se ta publika ogreje do take vzhičenosti kot je to storila pri Šublju. Sicer pa Šubelj zasluži ta triumfalen uspeh, prepeval je tako lepo in prisrčno, s takim znanjem in finočo, da je vzkliknil znani nemški kritik dr. Wanderer: "Der Junge, singt herrlich!" **Milan Košič.**

Uspešna uprizoritev "Sina"

Canonsburg, Pa.—Odkar imamo tukaj v dvorani društva "Postojnska jama" št. 138 SNPJ moderni oder, na katerem je mogoče predvajati tudi težje igre, ki zahtevajo bogate scenerije ter lučne efekte in prostor, ima dramatika tudi tukaj pogoj, da se dvigne do višje stopnje, ki je mogoča med nami.

Dne 30. marca je tukajšnji dramski klub "Soča" uprizoril ganljivo dramo "Sin." Ko se je osobje "Soče" odločilo, da uprizori to štiridejanko, se je lotilo zelo težke naloge. Imeli smo približno deset dobrih vaj, a vseeno, upoštevajoč vse okoliščine, je bila dobra izvajana. Scenerija je bila primerna in maske fine, posebno tiste, ki so predstavljale najbolj težke tipe. Z uprizoritvijo drame "Sin" so igralci pokazali, da je njih resna volja dati občinstvu ne samo kakšne burke, marveč tudi težje drame. V tej drami je vodil njih nastope lastni razsodek: prilagodili so kretnje besedam in nastopali so prav naravno.

Dvorana je bila nabito polna ljudi. Videli smo občinstvo iz Pittsburgha, Library, Moon Runa, Midwaya, Meadow Landsa, Bridgeville, Morgana, Bentleyvilla, Lawrenca in iz več drugih naselbin. Z moralnega stališča je torej drama dobro izpadla, ni pa toliko iz finančnega, kajti "Soča" je imela s to prireditvijo ogromne izdatke, kar pa se je pokrilo z vstopnino.

Ne smemo pozabiti tukajšnjega pevskega zbora "Ilirija," ki nam je pred predstavo in med dejanji zapel par prav krasnih pesmi. Člani "Ilirije" se vselej radi odzovejo našemu vabilu, zakar jim gre prijateljsko priznanje. Na tej prireditvi smo slišali tudi nekaj novega, kar nas je prav presenetilo in to je Trio orkester: John Ludvik in Louis Bradač na harmonike in Joseph Jarkovski na violino. Igrali so prav fino in občinstvo jih je nagradilo z burnim aplavdiranjem. Naj omenim, da je bila ta prireditev obremenjena z velikim delom ne samo od strani igralcev, marveč tudi od drugih članov "Soče." Na veliko zadovoljstvo občinstva se je vse izvršilo v najlepšem redu. Tem potom se vsem posetnikom in drugim, ki so kaj pripomogli, da se je vse v najlepšem redu izvršilo, prav globoko zahvaljujem.

John Koklich.

Nesloga tlači

Jenkins, Ky.—Pred par tedni sem poročal, da smo rudarji v tej okolici zastavkali dne 16. marca radi znižanja plač. Na žalost moram poročati, da je stavka domalega izgubljena radi nesloge med rudarji.

Nekateri delavci so se vrnili na delo takoj, in potem vsak dan večje število. Danes je nas na stavki le še komaj kaka četrtina in kot izgleda se bomo tudi mi vrnili, ker je pod takimi razmerami nemogoče misliti na zmago.

Ako bi baroni premoga utrgali plačo tudi za polovico, bi menda šli nekateri bedaki vseeno delati. Da jih človek ne more drugače nazvati kot s to besedo, je vzrok ta, ker njih glavni argument je, kaj bodo počeli brez dela?! Človek se res čudi tem bedakom, ki imajo oči, a ne vidijo, možgane, a niso zmožni misliti, ušesa, pa ne slišijo.

Med tem časom sem bil tudi en teden v raznih kempah po W. Va., kjer nisem videl ničesar dobrega. Po nekaterih rovih rudarji delajo, vsaj nekateri, od pete ure zjutraj do desete ure zvečer. Videl sem tudi enega rudarja, ki je prišel z dela o polnoči! O uniji seveda ni nobenega sluha. Med rudarji vlada pravi pekel, v katerem ljudje rajši žive pijani kot trezni, kar menda ni nič čudnega.

John Milič.

Odgovor Novaku

Milwaukee, Wis.—V 81. in 82. številki vidim "odprto pismo slovenski javnosti v Milwaukee," s podpisom Frank Novaka. Precej dolga "spoved" je to. Podobna je tisti, ki jo je "opravil" tačas, ko je presedlal.

On sicer ne veruje v prav nobeno "spoved" ali "odpuščanje grehov," računa pa, kot zgleda, veliko na pozabljivost "nezavedne mase," kakor on vedno rad imenuje zmernejše ljudi kakor je on sam.

Yes, organizacija Slovenski dom ima POŠTENE namene, ZAUPANJE v stvar, in se ne boji prav nobene RESNICE; ampak to ubiti v glavo človeku, ki je obmetal vse, ki delajo za dosego cilja te organizacije, z goljufi in izkoriščevalci, bi bilo prav tako brezuspešno kot izprazniti michigansko jezero z žlico.

On sicer misli, da je velik diplomat, a njegovo pisanje mu ne daje potrdila. Hoče vse v eni sapi dopovedati, da samo nekoliko kritizira in daje dobre nasvete, obenem pa pravi: dajte nam razredno zavest LUČI, kruha, krajši delovni čas, starostno zavarovanje, boljše postave, ne pa Doma.

Jej, jej, preljubeznjivi naš prijatelj, za vse to si se trudil, kakor sam praviš, celih 22 let, pa imamo mesto luči komaj klaverno leščerbo. Kaj ko bi zaenkrat poizkusili si postaviti lastno "kočo", mogoče bo v vsem tem potem tudi kaj več uspeha.

Saj tisto, da se dela tukajšnji Slov. dom samo za ta ČRNE, je prazen strah in kluka in zasvedrano samo v glavah fanatikov.

O kakem norčevanju z delavcev od moje strani ne vem prav ničesar; je le golo nesramno podtikavanje. Najbrž da so mi znane bolj kot njemu vse sladkosti tovarniškega delavca, katerega položaj tudi razumem popolnoma.

Norčujem se samo iz Novakovega frazarenja, ker v njem sem že davno spoznal moža velikih besed in malih del.

Same fraze ne bodo nikdar izboljšale delavskega položaja, pa naj bodo to že "narodnjaške" ali "proletarsko kulturne."

Pri nas sedaj štejejo samo dela. Eni so se poprijeli, da zbližujejo in grade, drugi, da razdvajajo in podirajo. Če bodo zmagali zadnji, katerim je Novak na čelu, bodo lahko milwauški Slovenci živeli ponovno 22 let ob frazah in laži-napredku; če pa prvi, se bodo pa sedanje naše razmere v vseh ozirih izboljšale.—**Jos. Matoh.**

Uprizoritev Nušičeve drame "Mrak"

Pueblo, Colo. — Dne 6. aprila zvečer je uprizoril slovenski dramski klub "Zora" v Orlovi dvorani tukaj tridejansko dramo "Mrak," delo Ivana Nušiča.

Vsebina te drame je povzeta iz življenja, oziroma razmer, ki jih je ustvarila zadnja svetovna vojna. Vasilij Stanič odide v vojno. Za sabo pusti svojo ženo Rado, svojo mater Marto in svojo sestro Jekico. Njegova mati Marta se omoži z Ilijo Vujinom, ki pa je bil mnogo mlajši od nje. Med Vasilijevo odsotnostjo nastane ljubavno razmerje med njegovo ženo in možem njegove matere. Vasilij Stanič izgubi v vojni vid in pride slep domov, in Vujinova žena Marta skuša pregovoriti svojo sinaho Rado da bi se vrnila k svojemu možu, oziroma njenemu sinu Vasiliju. Rada pa se roga tem njenim naporom, pijančuje še naprej in zaničuje svojega ljubimca Vujina. To njeno zauržanje tako razkači Vujina, da jo zadavi. To je višek te drame, in potem se začenja konec tiste katastrofe. Vujina privede njegov zločin v ječo, Vasilijeva mati umre, in Jekici pa Vasiliju ne preostaja nič drugega kakor beraška palica.

Igra je tehnično zelo dobro izvedena. Tudi zamišljena je globoko in umetno.

Slovenski dramski klub "Zora" si je s to igro nadel jako težko nalogo. S svojimi pičlimi in diletantskimi močmi se je lotil dela, ki mora delati dokaj težkoč celo poklicnim igralcem in igralkam. Pa nič bati se! Le naprej po strmi in trnjevi poti Kjer je dobra volja, uspehi ne izostanejo. Človek lahko z dobro voljo premaga skoro nepremostljive zapreke in težave. Sčasoma si "Zora" lahko izvežba tako dobre igralne moči, da se ji ne bo treba ustrašiti uprizarjanja tudi najtežjih dram.

Tridejanska drama "Mrak" ni igra kretenj, pač pa besed v katerih so izražene globoke misli in silna čustva. In za kaj je treba predvsem dobrih igralnih moči in primernih kulis.

Vse igralne osebe so se kar najbolj mogoče potrudile, da bi bile kos težki nalogi. Nekaterim se je to prizadevanje posrečilo nekaterim pa ne. Priznati moram, da je bila igra jako dobro naštudirana. Skoro ni bilo nobenega zatikljaja nikjer. To dokazuje, da so nam hoteli podati kar najpopolneje, kar jim je bilo podati občinstvu tisti večer.

Frank Mesojedec se je parkrat zataknil, ali drugače je igral prav dobro. Videti je bilo, da se je poglobil v vlogo Ilije Vujina in se natanko zavedal, koga predstavlja.

Frances Gaber se ni posebno vživela v vlogo Vasilijeve sestre Jekice, pa je bilo njeno vedenje nekam prisiljeno, neiskreno. Le v zadnjem dejanju se je nekoliko popravila. Ali to pa menda le zato, ker ji je bilo le sedeti in samo malo govoriti. Začetnica je, pa ji ni tega šteti kako močno v zlo. Sčasoma se še lahko izvežba v dobro igralko, če ne bo igrala v prevelikih domišljijah.

Rose Radovič mi je bila ta večer najbolj všeč. Igrala je izvrstno in nadkrilila samo sebe. Tako približno je treba izražati misli in čustva v taki igri. Njej moje priznanje.

Vloga Vasilija Staniča pa ni bila v pravih rokah. Frank Pečnik utegne biti dober deklamator, ali slepca ni prav nič pogodil. Vlogo je znal kakor očenaš. In natanko tako nam je prednašal besedilo glavne vloge v "Mraku." Zdel se mi je kakor kak učenec v šoli, kadar pravi učitelju to ali ono berilo na pamet. Slepec ne more rabiti svojih oči. Ali zato pa tem pestreje in jasneje izraža svoja silna čustva v besedi in obrazu. Frank Pečnik ni izpremenil ne svojega glasu, ne svojega obraza niti enkrat v celi igri razen v zadnjem dejanju na koncu. Če bi bil poprej takšen, bi bila njegova vloga izvrstna.

Agnes Knafelc je tudi samo sebe prekosila ta večer. Še nikoli mi ni bila na odru tako všeč, kakor to pot. Cel čas je bila izborna, le tedaj, ko je prišla pijana na oder, je malo pretiravala, kar bi bilo skoro izpremenilo to melodramo v burko. Toda to napako odtehtajo njene vrline docela.

John Mesojedec ni pač mogel pokazati svojih igralnih talentov ta večer. Izpregovoriti mu je bilo le par besed, ko je slepega Vasilija pripeljal domov kot vojni tovariš.

Igra je napravila globok vtis na tiste, ki so mogli čuti vse govorjenje na odru, in želeti je, da bi nam naša "Zora" kaj kmalu zopet podala nekaj sličnega. Hiša, žal, ni bila razprodana, ali vseeno se "Zori" ni treba sramovati takšne udeležbe. **Kritik.**

Komentar

Krayn, Pa. — Dasiravno je oficielni nastop pomladi že nekaj tednov za nami, vlada, ob času ko to pišem, v našem hribovju pravcata zima. Skozi dva dni (7. in 8. aprila) sneži kot bi hotelo nebo pasti na zemljo in snežinke spremlja močna burja. Čudna so pota božja bi rekel tisti, ki vidi v vsakem elementarnem pojavu "božjo roko". Nam se to seveda zdi čisto naravno.

Neprostovoljnih počitnic imamo mnogo. Časa torej dosti za dolgočasje ali pa čitanje. Koliko se delavstvo bavi s slednjim, je seveda vprašanje. Drugo je, kaj čita, ker človek bere dobro ali pa slabo čtivo. Zadnje je še slabše kot bi nič ne čital, ker ga poneumnjuje. Brez čitanja ničvrednih časopisov in literature bi človek vsaj obdržal svojo naturno inteligenco, ako in kolikor jo ima; ako pa jo zmeša s plevami in otrobami, si gotovo ne more obogateti svojega znanja. Dober delavski časopis, dobra knjiga, to je za delavca in to je za ljudstvo na splošno.

Ker imam dosti časa, prebiram razne časopise. V roke mi je prišlo tudi glasilo neke pobožne organizacije, iz katerega razvidim, da je Tone Grdina podvzel akcijo, oziroma sodeluje v nji, za zgraditev nekakšnega "sestrskega" samostana v slovensko ameriškem "lurdu". Zares plemenita akcija, graditev samostanov, kot da bi svet tega najbolj potreboval. Namesto da bi se Tone zanimal, na kak način izboljšati gospodarski in socialni položaj ameriškega delavstva, h hateremu pripadajo tudi njegovi oboževalci, jih pa tlači s svojimi "svetimi" akcijami še v večjo sužnost.

Vprašanje prisiliti državo in podjetnike, da skrbe za brezposelne, ako nočejo odpraviti brezposelnosti, za državno podporo starim in potrebnim delavcem in večje število sličnih vprašanj je gotovo večje važnosti tudi za katoličane kot pa graditi samostane. Seveda biznis je biznis in tudi Tone Grdina se vestno drži tega gesla. Dokler se bodo ljudje zanimali za take stvari, bo nas še tepla kapitalistična šiba.—**Henrik Pečarič.**

RAZNO

Od kedaj izraz "državljan"? Naslov "citoyen" je izpočetka vinotoka 1774. Nastal je takole. Pisatelj Beaumarchais, oče Linhartovemu "Matičku", je imel pravdo z nekim svetnikom in se je sam zagovarjal pred parlamentom. Bil je prvi, ki se je pozival na javno mnenje: "Jaz sem državljan, t. j. niti finančnik, niti duhovnik, niti dvorjan, niti priskledník, ob kratkem nič takega, kar imenujemo silo. Jaz sem državljan, to se pravi nekaj novega, nekaj neznanega, nečuvenega v Franciji. Jaz sem državljan, namreč to, kar bi morali biti vi že dve sto let in kar postanete mogoče v 20. letih." Beaumarchaisov zagovor je imel velik uspeh. Poslej so si vsi svobodomiselni duhovi prisvojili naziv citoyen.

Tone Podgoričan:

Tiščí — ampak kje in koga

G. Trunk me je spet "fliknil" s svojo u[...] no kritiko. And how! In ne samo enkrat. [...] lih pet dni me je "flikal" v "Am. Slovenec[...] Trdi, da ni ne "eno" niti "drugo"; ni neve[...] než niti koristolovec. Sicer jaz ne trdim, [...] je on nevednež v polnem pomenu besede — [...] menda ni res zastonj hodil v razne, ne ve[...] kako "visoke" šole? — niti ne trdim, da [...] koristolovec, pač pa sem in bom še trdil, da [...] g. Trunk v službi verske organizacije, kate[...] nameni in cilji so vse preje kot čisti in ne[...] bični, katera se briga predvsem za svoje la[...] ne koristi, katera drži ljudstva v meglah pra[...] noverja in nevednosti, jih izkorišča v mate[...] alnem oziru ter daje zaslombo vladajočem [...] razredu, ki tlači in do mozga izžema delov[...] ljudstvo. To sem že ponovno zapisal v Pr[...] sveti in g. Trunk me je radi tega že večkr[...] kritiziral v svoji koloni Am. Slovenca. A[...] pak kakšna kritika je to bila? Večinoma [...] vedno samo dolgovezno zabavljanje, posmeh[...] vanje, norčevanje, včasih jamranje, tudi raz[...] namigavanja ("špeh", mežnarija", "farovš[...] župa") pretnje ("ogenj in žveplo") in neu[...] meljene trditve. Resnosti, doslednosti in [...] lje dokazati, da so moje trditve res zmotne, [...] njegovih "kritikah" ni moči zaslediti.

Polemika med g. Trunkom in menoj se [...] začela lansko jesen. G. Trunk mi je zame[...] ker sem v Prosveti zapisal, da A. S. ni vred[...] da se ga bere. Kmalu nato so prišle na vr[...] moje "opazke". G. Trunk me je jel napad[...] kot "bogatajca", ki razširja krive, zmotne [...] uke. To, seveda, ni nič novega, ker on je v[...] služabnik svoje cerkve ter kot tak mora b[...] niti njene nauke, o katerih sem se opetova[...] izrazil, da so zmotni, v nasprotju z moder[...] vedo in znanstvenimi odkritji in kot taki šk[...] ljivi za ljudstva. Ampak g. Trunk je v s[...] jih kritikah pozabil na najvažnejše: ni *do[...] zal* nerešničnost mojih trditev glede vere [...] verskih organizacij v splošnem, oz., da so [...] trditve *zmotne*. Pisari nekaj o "objekti[...] resnici", kakor da je to, kar uči njegova c[...] kev sama, prava, čista in nepobitna resni[...] Jaz sem v zmoti, ako zapišem, da človek [...] more verovati v nekakšnega osebnega bo[...] katerega eksistenca se sploh ne more dokaz[...] — mnogi "učenjaki" so to poskušali — zam[...] — on pa lahko trdi nasprotno, ne da bi sv[...] trditve podprl z dokazi, ampak bogvari, da [...] kdo rekel, da se on — moti. Kaj še? Kar [...] zapiše, je vse gola resnica, ki se lahko vsak [...] "dokaže" — s citati iz sv. pisma, z latinski[...] izreki in krilaticami in s podobnim "dokaziln[...] materjalom". How easy and simple!

Zapisal sem, da vse cerkve (verske or[...] nizacije) brez izjeme izkoriščajo praznove[...] in nevednost širokih ljudskih mas v svoje [...] bične namene ter živijo in se redijo (boga[...] jo) na račun te nevedne, praznoverju pod[...] žene mase. G. Trunk prizna, da se v tem [...] sem dosti motil, ni mu pa všeč, ker sem za[...] sal, da so služabniki raznih cerkva (v spl[...] nem) ali nevedneži ali pa koristolovci. Amp[...] dilema — eno ali drugo — vseeno ostane, [...] jo ni moči umakniti. Ne, da so prvi popo[...] nevedneži (tepci), saj se najdejo med nji[...] možje, ki so bolj ali manj izobraženi in poš[...] ni in lahko je tudi g. Trunk med temi izjema[...] — izjeme se najdejo povsod —; ampak [...] možje sprejemajo verske nauke kot absolut[...] resnico, ne da bi se skušali prepričati, če je [...] takega sploh mogoče, ne iščejo dokazov za, [...] proti, zato ostajajo tam, kamor so jih pos[...] vili drugi — v težkih meglah verskega mi[...] cizma, ki jih tiščí k tlom. Pa zato niso baš [...] daki. Ne. Samo osamosvojiti se ne znajo, [...] je, samostojno misliti ter zreti na svet in ž[...] ljenje s svojimi lastnimi očmi. That's all. [...] te izjeme, kakršne že so, ne štejejo, kadar [...] govori o cerkvenem businessu v splošnem.

Dokazati, da katoliška cerkev ni nič bol[...] kot ostale verske organizacije, ni težko. [...] treba gledati na tisto peščico duhovnikov, [...] slučajno trpe pomanjkanje (morda zato, k[...] so pošteni.) Poglejte raje v cerkve, ki boga[...] jo na račun vernega in največkrat tudi ub[...] nega ljudstva, ki nosi težko prislužene no[...] v razne cerkve za maše, ki naj bi rešile po[...] meznike ali njihove svojce "časnega in več[...] ga pogubljenja", poglejte v Rim, ki je pros[...] čil med priprostim ljudstvom (Petrov novč[...] medtem pa lastoval težke milijone, poglejte [...] razne "lurde", kamor nosijo naivni vern[...] lepe denarce, upajoči (siromaki slepi), da ta [...] najdejo izgubljeno zdravje, a postanejo bo[...] tejši — za novo razočaranje, poglejte, ka[...] pokopljejo vernika-berača in s kakšno po[...] poznostjo spravijo v grob njegovega bogate[...] soseda, kateri zapusti cerkvi kaj cvenka, [...] katerega dediči lahko plačajo duhovščini [...] htevano visoto denarja za svečano zvonenje [...] pokop (evangeljska enakopravnost?!) in ta[...] dalje.

(Dalje prihodnjič.)

Ameriško življenje

118.

Okradena čikaška policija

Policijski kapetan se ni malo začudil, je prejel po telefonu sledeče poročilo:

"Hoj, kapetan, zabeležite še eno tatvino."

"Dobro. Kraj tatvine?"

"Na ogiu Paulina in Wabansia."

"Ukraden predmet?"

"Avto".

"Kakšen je avto?"

"Fordov, rmene barve in na obeh stran[...] je velik napis "Policija".

"Za Boga, kdo to poroča?"

"Policaj William Horky!"

"Damn it all...."

Vesti iz Jugoslavije

Nova številka "Svobode"

Danes je izšla "Svoboda" za marec. Vsebina lepa in izbrana: Uvodoma se nadaljuje razprava H. Cunova o izvoru vere in sicer zavzema v tej številki 4 strani razprava o "Češčenju duhov", ki je zelo zanimiva. Sledi diskuzija o socijalizmu, ki sta jo imela v Londonu pod predsedstvom angleškega katoliškega publicista Belloca Shaw in Chesterston s karikaturami vseh treh. Peter Panter prikazuje opozicijo, kakor je vsaka in povsod, Jože Kranjc, ta novi sotrudnik "Svobode" pa postavlja v črtici "Dogodek na cesti" mal spomenik hromemu revežu, ki prodaja ob kavarni "Union" časopise in nageljne. Talpa nadaljuje s svojim prikazom novega ruskega romana in sicer Fedinovih "Bratov". Iz rubrike "Društveno življenje" vidimo živahno gibanje delavskih kulturni organizacij, ki so združene v zvezi "Svoboda". Zabukovca, Šoštanj, Dobrunje pri Ljubljani, Celje, Maribor in Jesenice poročajo o svojem delu v zadnjem času. Dalje čitamo v naslednji rubriki mnenja članov Cankarjeve družbe o letošnjih družbinih knjigah. Mnenja so skoro soglasno odobrujoča, in ta so — seveda upoštevajoč vzgojni namen družbe — za družbino vodstvo merodajna. Zato dobi zanjo zapoved: letos ako ne za več, saj za eno "klaso" boljše in morda izbranejše knjige. Zanimiv je prispevek, ki podaja kritiki "Slovenca" in "Ognja" o novi mladinski knjigi "Jeromkin krog", ki je izšla v Vukovem prevodu v Proletarski knjižnici. Prvi nad vse knjigo trga, drugi pa hvali, pa sta eden staro-, drugi pa mladoklerikalni. Sledijo še obširni dramski, turistični in športno telovadni pregled: list je lep in odgovarja svojim nalogam. Stane letno Din 36.— oz. za Ameriko 1 dolar. Naroča se ali v Ljubljani, Miklošičeva cesta ali pa pri upravi "Proletarca" v Chicagu.

Nove pridobitve delavstva v socijalnem zavarovanju

Zagreb, dne 15. marca

Danes je bila podpisana tu pogodba od strani Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu, s katero prehaja kopališče Laško pri Celju z vso premično in nepremično imovino v last delavskega zavarovanja. V ta namen je dospel v Zagreb tudi komisar Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani. Iniciativo za nakup je dal Okrožni urad v Ljubljani že lansko leto pod upravo bivšega ravnateljstva. Komisar je to akcijo nadaljeval in ž njo pri ministru za socijalno politiko uspel. Upravo kopališča prevzame v celoti Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani in novo vodstvo bo takoj začelo pripravljati za novo sezono. Kopališče ima sedaj nekaj nad 100 postelj. Z izpopolnitvijo in povečanjem objekta hoče zavarovanje dvigniti število postelj na 250. Kopališče se bo v novi upravi stopnjema izpopolnjevalo in izboljševalo, dokler ne bo popolnoma opremljeno z vsem, kar nudi znanost in izkušnja v najboljših zdraviliščih in kopališčih te vrste drugod po svetu. Delavsko zavarovanje v naši državi je dobilo s tem prvo kopališče v svojo last. Ni dvoma, da bo Laško vsled svoje izredne prometne lege, odličnih radioaktivnih termalnih vrelcev in prekrasne okolice tako za člane delavskega zavarovanja najboljše zdravilišče, kakor tudi, da se bo dvignil obisk drugih gostov, ker polaga uprava največjo važnost na izpopolnitev že doslej tako priljubljenega kopališča.

Poleg tega je komisar Osrednjega urada za zavarovanje delavcev odobril tudi načrte za zgradbo palače ljubljanskega Okrožnega urada v Mariboru. Izdelavo načrtov je prevzel ing. Oskar Deu.

Iz Novega Sada pa poročajo, da se bo začelo tam na enem najmarkantnejših mest v aprilu z zgradbo palače Delavske zbornice, ki se bo zgradila po načrtu arhitekta Braševana.

Torej: tri nove pridobitve za delavstvo! Tri nove njegove trdnjave! Tako je prav: čim več takih postojank bo delavstvo imelo, tem težja bo demontacija ali le okrnjenje socialno politične zakonodaje. Palače so sicer mrtvi, ali zgovorni spomeniki delavskih pridobitev in vsaka akcija proti delavstvu bo morala iti preko njih.

Še ena žrtev "Dakse"

Poročali smo že o parniku Daksa, ki se je potopil 26. januarja ob francoski obali z vso posadko vred. 36 mož je izgubilo vršeč svojo službo življenje pri tej katastrofi. Slovenec je bil med njimi Engelbert Seidl, telegrafist in kakor poročajo naknadno tudi France Janžekovič, star komaj 19 let. France je bil doma iz Gorice in starši so se končno preselili v Vranjice pri Splitu. Da bi pomagal Francetu staršem na stara leta je vstopil na parnik Daksa, kot strojni pomočnik. Na prvi vožnji ga je sedaj doletela nesreča in s 36 tovariši je utonil na god svoje matere daleč od staršev in domovine.

Demarše v Sofiji

Dasi so poročali naši listi, da jugoslovanska vlada radi zadnjih atentatov v Macedoniji ne bo vložila v Sofiji demarše, se je to kljub vsemu zgodilo. Jugoslovanski poslanik Nešić je izročil 15. marca bolgarskemu zunanjemu ministru Burovu demaršo v zadevi zadnjih atnetatov. V demarši so zahteve jugoslovanske vlade in sestavljena je v zelo vljudnem tonu ter ne zahteva niti razpustitve makedonskih organizacij, temveč samo ugotovitev povzročiteljev atentatov. Dalje zahteva ukrepe, ki bodo onemogočili ponovitev takih revolucijonarnih akcij, ki zelo resno ogrožajo prijateljske odnošaje med obema državama. Da bi imela demarša še večji uspeh, sta posetila Burova še angleški in francoski poslanik, s katerim sta v prijateljskem tonu razpravljala o potrebnih ukrepih. Pričakujejo tudi demarše od francoske in angleške vlade. Po Srbiji se vrše protestna zborovanja proti makedonstvujučim.

Andrej Bradeško — mrtev

V nedeljo 16. marca t. l. je umrl po dogotrajnem bolehanju na proletarski bolezni—tuberkulozi Andrej Bradeško. Bradeško je gotovo znan vsem rojakom, ki so se udeleževali delavskega strokovnega gibanja v domovini v zadnjih 20. letih. Po poklicu mizar je bil med ustanovitelji Osrednjega društva lesnih delavcev v Ljubljani, med ustanovitelji Produktivne zadruge ljubljanskih mizarjev, dolgoletni tajnik gornjega društva in urednik strokovnega glasila te organizacije "Lesni delavec". Bil je seveda tudi član Konzumnega društva za Slovenijo in zadruge "Stan in dom", s katere pomočjo si je postavil v njeni prvi koloniji tudi hišo, da preživi stara leta v njej. Vendar je do zadnjega, dokler ga ni bolezen privezala na dom, delal in sicer v Produktivni zadrugi ljubljanskih mizarjev na Glincah. Pomlad, ki prinaša naravi življenje, ga je njemu odvzela in legel je k večnemu počitku. Slava njegovemu spominu!

Mladinske drame v naši drami

Vprašanje otroških predstav je za vsako gledališče velikega pomena. Ono ni tu le zato, da nudi zabave, razvedrila in pouka odraslim, nuditi ga mora tudi mladini, ki ga je najbolj željna in ki jo mora vzgojiti v resno in hvaležno gledališko publiko. Tudi gledališče mora gledati na svoj pasivni naraščaj, v kolikor v publiki ne more najti tudi sodelujočega. Ali mladinske predstave so kočljiva zadeva, kajti ako je treba izbire pri odraslih, jo je toliko bolj potrebna mladina. Mladinska igra mora imeti najmanj to tendenco, da vzgaja, a vzgaja na način, da mladina tega ne opazi. Ni dovolj polagati mladini oz. igralcem v usta le rekov in lepih besed, treba je tudi isto pokazati v igri. Dobrih mladinskih iger pogrešajo gledališča, tudi ljubljansko in zlasti izvirnih. Imamo tri mladinske igre ravnatelja Golie (n. pr. Peterčkove poslednje sanje, Betlehemska legenda), ki pa so nekako preveč mistične in verske, pripravne so za Božič in dneve okoli njega, drugih je malo. Lansko sezono so si pomagali s prevodi in sicer Modri osliček, Miško in Krojaček-junaček, letos pa z igro Janezek-Nosanček. Dobili smo pa nedavno zopet na oder igro radovljiškega pisatelja mladinskih spisov Špicarja "Pogumni Tonček,' ki je mladini vsled svoje originalnosti napravila mnogo veselja in ima tudi lepo, vzgojno tendenco. Želimo še več takih iger.

Izdanja Umetniške matice so izšla

Umetniška matica, ki združuje naše mlade slikarje in kiparje, si je stavila za nalogo, da popularizira slovensko umetnost ter preskrbi članom matice zbirko del naše nove umetnosti. Za Din 24 je sklenila izdati svojim članom po dve reprodukciji slik naših slikarjev, v velikosti, da jih ti dado lahko v okvir, in si tako okrase svoja stanovanja s smiselnimi in okusnimi slikami. Lani so prejeli člani le še dvoje reprodukcij, za leto 1929 jim je pa Matica nudila že več. Sicer se je vse skupaj nekako zakasnilo, ali člani so kljub temu zadovoljni. Dobili so reprodukcijo slike (grafike) Toneta Kralja "Delo" in Stiplovškovega "Znamenja". Poleg tega so dobili še album reprodukcij kipov Tineta Kosa. Album, ki je prvi zvezek "Zbirke del slovenske likovne umetnosti" — obsega poleg uvoda Toneta Seliškarja 24 reprodukcij. Nekateri kipi so izredno dobri, tako busta Toneta Seliškarja, dva Osnutka za Cankarjev spomenik, Delo, Z dela in tako dalje. Ker ima Matica natiskanih nekaj več izvodov svojih izdanj se ta še lahko dobijo v Ljubljani, Dunajska cesta.

Ponarejevalci znamk

Na dunajskem filatelističnem trgu so že dalj časa opažali, da se nahaja na njem nenavadno veliko jugoslovanskih znamk vrednosti od 10 Din navzgor, ki jih je pri navadni pošti malo in ki se jih dobi največ od pošte na škartiranih spremnicah in položnicah. V promet so prihajale tudi znamke starih emisij, ki so že izven veljave, zlasti pretiskane znamke v korist poplavljencem. Sumiti so začeli, da tu ni vse v redu in da sigurno kdo ponareja. Opazovali so vsako znamko pred nakupom in mnogo in mnogo so jih odklonili. Opažili so tudi, da prihaja vse to iz Zagreba. Vršile so se preiskave, ki so dognale ponarejanje od zagrebških trgovcev bratov Gjurić, ki so ju aretirali.

Uspeh ljubljančanke Ide Kravanje v filmu

Te dni se predvaja v Ljubljanskem kinu "Dvor" film "Pomlad se budi", z našo rojakinjo ljubljančanko Ido Kravanje — Ito Rino, kakor se glasi njeno filmsko ime, v glavni vlogi. Film, ki je nadpoprečno delo je že drugi, v katerem naša Ita Rina s pravico zastopa slovenska dekleta.

Drobne vesti iz Jugoslavije

Sarajevska bratovska skladnica bo zgradila v Sarajevu svojo palačo: Kupila je že kompleks zemljišča, na katerem bo zgradila že letos trinadstropno palačo. Zopet nova trdnjava delavstva!

Prvo moderno cerkev bodo imeli v Osjeku. Meščani nameravajo postaviti v cerkev sv. Petra in Pavla megafone, ker se pridige slabo čujejo.

Zanimiv proces radi beograjske občine se vrši te dni v Beogradu. Obtožen je bivši beograjski podžupan dr. Kosta Jovanović, ki je o občinskem gospodarstvu priobčil v beograjskem dnevniku "Politika" serijo člankov, v katerih je dolžil sedanjo upravo raznih nerednosti. Za razpravo vlada veliko zanimanje, zlasti ker obtoženec vztraja na svojih obdolžitvah in obljublja za vse popolen dokaz, povabljenih je trideset prič. Obtoženca zagovarja 14 uglednih beograjskih odvetnikov.

Za štadion državnega Sokola, ki bo imel letos v juniju v Beogradu vsesokolski zlet, je izdal kralj zakon, s katerim se za zgradbo tega štadijona daruje do 5100 kubičnih metrov lesa z državnih gozdov! Ob priliki tega zleta bo prirejena tudi velika vsedržavna gospodarska razstava.

Prva džamija v Zagrebu. V nedeljo, 2. marca je bila otvorjena v Zagrebu prva džamija v vojašnici 37. pešpolka, kjer je bila v to svrho preurejena večja soba. V Zagrebu služi namreč precejšnje število vojakov iz Bosne in iz južnih pokrajin naše države. Posvetil jo je posebni zagrebški muslimanski iman.

Lekarniški zakon in zakon o izvržbi sta bila sprejeta te dni.

IZ PRIMORJA

Zopet od fašistov obsojeni Slovenci

Trst, 27. febr. 1930.

V torek se je zaključil pred izrednim tribunalom v Rimu proces proti slovenskim kmetom iz Marezig. Fašistovsko sodišče se je zopet izkazalo s krutostjo, katere se nebi pričakovalo niti od izrednega revolucijonarnega sodišča.

Obtoženi so bili enostavno vseh prestopkov, vseh tatvin, pobojev in požigov, z eno besedo vseh dejanj, ki so le mogoča in so se zadnja leta dogodila v okolici Marezig. Aretiranih je bilo svojčas 32 kmetov. Nekaj jih je morala spustiti policija, nekaj preiskovalni sodnik. Med drugim so bili obtoženi, da so ubili kmeta Kavaliča. Kot obtežilne priče so nastopali sami miličniki, policisti. Neki Ivan Ritossa iz Koprа je trdil da mu je den izmed obtožencev v ječi priznal da je umoril kmeta Kavaliča. Dotični obtoženec pa, ko je to slišal na razpravi, je skočil pokonci ter izjavil, da ni še nikdar videl Ritossa. Med drugimi obtežilnimi pričami bi morala nastopiti tudi neka Ana Bembič, ta je pa izjavila da ne ve ničesar, nakar je pa bilo "ugotovljeno", da so to pričo zamenjali z neko drugo osebo.... Kot obtežilno dejstvo je pa bilo tudi to, češ da so vsi kmetje komunisti in orjunaši....

Državni pravdnik Fallace je priznal, da glede umora kmeta Kavaliča ni zadostnih dokazov. Zagovornik Zennaro je trdil in priznal, da edino kar se lahko dokaže so le nedolžne protiitalijanske popevke....

Toda sodišče je šlo preko tega ter izreklo obsodbo, kateri ni primere: Rudolf Marišič na 20 let ječe, Ivan Dobrinja na 19 let, Anton in Ivan Koderin na 10 let, Ivan Marišič 10 let, Franc Jorman, Marij Munevič, Venceslav Kocjančič, Albert Kermac in Josip Lavrečič vsak na 3 leta ječe, Ernest Vatovec na 4 leta. Dva sta bila oproščena.

Tako smo zopet za eno izkušnjo o 1000letni kulturi naših sosedov bogatejši. Žene in otroci bodo pa zaman pričakovali leta in leta na družinske poglavarje, da jim prineso kruha....

Z vseh strani Istre doni pritožba, da tako občutne vinske krize, kakor je letos, še ni bilo v vsej povojni dobi. Tedni in meseci pretečejo, da ni nobenega kupca od nikoder. Včasih je šlo osemdeset odstotkov istrskega vina v Trst, sedaj gre tja le malenkost. Prevelika je konkurenca z juga.

V čisto slovenski vasi Korte pri Piranu otvori Italia Redenta otroški azil, ki bo zajel 60 dečkov in deklic v starosti 3 do 6 let. Azil bo nameščen v nekem občinskem poslopju. Korte štejejo okoli 850 prebivalcev.

Na sejmu sv. Jelerja v Gorici so prodali gorski kmetje 1240 kvintalov semenskega krompirja po 30 do 45 lir. Z raznih krajev dežele je bilo na živinskem trgu precej živine. Prodali so 247 volov, 24 krav in 182 prašičev. Goveja živina se za kmetijstvo usodno redči po kmečkih hlevih. Na vprašanje, zakaj, odgovarjajo poljedelci: treba je plačati davke....

Stari rod v goriški pokrajini je zdrav in dosega visoko starost. V Ustjah pri Ajdovščini je umrla Marija Štibiljeva, stara 91 let. Skoro do svojega 90 leta je opravljala čvrsto in trdno vsa poljska in domača dela. Imela je deset otrok. V Soči na Bovškem so pokopali Ano Domevščekovo.

Mesto Milan potrebuje močnejšo radiopostajo, kakor jo ima sedaj. Zato prenesejo dogovorno sedanjo milansko postajo v Trst. Potrebna gradbena dela v Trstu bodo izvršena do konca t. l. Oddajna postaja bo par kilometrov izven mesta, mikrofon bo stal v novi palači telefonske družbe na Oberdankovem trgu. Tržaški radio bo trikrat močnejši kakor je ljubljanski.

Goriški Slovenec Miljutin Lestan je služil kot narednik - pilot pri italijanskem oddelku na Rojcah pri Gorici. Te dni je preizkušal neko novo izvidno letalo. Motor se je pokvaril in Lestan se je spustil na tla izven letališča ter obležal težko ranjen. V goriški vojaški bolnici je kmalu nato preminul.

Razum pri živalih

Malo je tako napetega čtiva, kakor je duhovita nova knjiga angleškega majorja H. W. Hingstona, ki je zbral svoja dolgoletna opazovanja po vseh delih sveta v razpravi "Problemi nagona in razuma". Znanstveni krogi so izkazali veliko priznanje avtorjevim zaključkom in tudi naše čitatelje bo nedvomno zanimala porazna slika "velikanske vojske južnoameriških razbojniških mravelj, ki je odrinila, da bi osvojila nove kraje".

"Predvsem sem opazil," pripoveduje avtor (ki je bil takrat v republiki Nikaragvi) "razburjeno čivkanje najrazličnejših drobnih tičkov. Stopil sem iz gozda, da pogledam, kaj jih je vznemirilo, in sem opazil ob gostem robu velikansko armado mravelj. Merila je vsaj 3 m v širino in na 20 m v dolžino. Urno je drevila naprej in si spotoma skrbno ogledala sleherno razpoklino v tleh in vsak list, ki je bil padel z drevesa. Levo, desno in pred armado so korakali manjši oddelki izvidnikov. Vsi pajki, murni, žuželke so jadrno pobegnile pred nevarnostjo, a malokateri se je posrečilo uiti. Mravlje so takoj zagledale plen. Vse je postalo živo na tleh. Opazoval sem beg orjaške kobilice. Večkrat je skočila daleč v zrak, a tri mravlje so se naposled oprijele njenih nožic. Ujetnica se je za trenutek ustavila, da si oddahne, in ta odmor je odločil njeno usodo. Mravlje so se ji takoj povzpele na hrbet in jih je bilo vedno več. Kmalu so kobilico po vseh mesarskih pravilih zaklale ter razkosale. Težko natovorenі nosači so odnesli sveže meso v zaledje, v ozadje napadalnih vrst. Obupani prebivalci travinka so se poskrili po gostem grmovju in se potuhnili med suhim vejevjem na tleh. A mravlje so obkolile vsako zavetišče in šele zdaj se je pričel pravi lov. Gonjači so skrbno prebrskali sleherno grčo in podili divjačino čedalje bolj visoko, dokler ni obvisela na zadnji tenki vejici in strmoglavila na tla. Potem so se mravlje na tleh polastile plena. Zopet so ga urno razkosale in ga predale svojim nosačem. V splošnem so kazali preganjenci jako malo razuma, ker so se poskrili po lovcem lahko dostopnih prostorih. Samo nekaj pajkov je ušlo smrti, ker so se obesili na dolge pajčevine in jim napadalci iz grmovja niso mogli do živega."

Ta slika narekuje Hingstonu pomembno vprašanje: Ali se ne moti naša znanost, ko označuje z brezpomembno besedo "nagon" v bistvu razumna dejanja? Naravoslovci zatrjujejo, da rabijo žuželke "podzavestno", tekom stoletij nakopičene izkušnje svojih prednikov. To je nagon . . . Ali s tega stališča bi morali odrekati razum tudi milijonom ljudi, ki uživajo prav tako po svojih pradedih pridobljene vednosti. Čemu služijo vse naše šole, od ljudske trorazrednice pa do univerze? V njih si pridobiva mladina tuja izkustva in si jih prav "nagonsko" nezavedna vbija v glavo iz pavšalnega prepričanja, da ji to utegne koristiti. Samo posamezni genialni znanstveniki, umetniki, izumitelji in sicer malokdaj, v stoletnih presledkih, razodevajo nova odkritja, zmage svojega lastnega vodilnega razuma. Potem pa živijo pokolenja mladih zdravnikov, pravnikov, tehnikov, arhitektov od te tuje modrosti. Torej ne pomeni beseda "nagon" ničesar niti v področju nižjega živalstva ali pa velja za vsa živa bitja: od mravlje pa do mladeniča, ki je dovršil univerzo, ne da bi se naučil samostojno misliti! Seveda so za človeško javnost veljavna "odkritja" poznejšega izvora, nego so ona, po katerih se ravnajo mravlje. Živalstvo živi od praktične modrosti, katero so "izumili" njegovi genialni posamezniki morebiti pred milijoni let, ko še ni bilo človeka na zemlji. A drugače velja ena in ista postava za vsako življenje: žival in človek enako sledijo podedovanemu razumu, nakopičeni izkušnji.

Tako približno se glasi Hingstonova temeljna misel, ki jo razširja na štiri stalne značilne poteze "nagonskega obnašanja". Prvo je dovršeno in se točno sklada s svojim namenom. Tako zleže metulj svoja jajčeca na rastlini, katere liste bo jedla negova gosenica. Mravlje čuvajo nekatere žuželke pred sovražniki, ker jih "molzejo" in uživajo po njih izločeno sladko tekočino. Takšne žuželke-mlekarice živijo vedno po drevesih blizu mravljišč. Drugič je nagon neusmiljen. Tako je opazoval avtor neštevilne milijone lepih metuljev, ki so ubrali pot preko zasnežene Himalaje. Hingston jim je sledil skoro 3000 m visoko in je ugotovil, da je poginilo veliko metuljev med ledenim, golim skalovjem. A novi tisoči metuljev so leteli vztrajno naprej, ne da bi mislili na smrtno nevarnost. Tretjič odlikuje vsak nagon njegov ritem, vsakoletno enakomerno ponavljanje. Njegova četrta in zadnja poteza je modrost. Tako povzročajo nekatere ose umetno ohromelost pri gosenicah, čijih život je mesnica za njih jajčeca in ličinke. Otrpla gosenica počasi žalostno pogine, da vzredi zarod svojih sovražnikov. Ta nagonska modrost se ne zmeni za slučajne elementarne zapreke. Tako so cvetele neke pomladi po nepotrebnem vse vetrnice (gozdne anemone) na severnem Angleškem. Ostale so brez semena, ker oskrbuje oploditev neka drobna mušica. A tega leta so imeli na Skandinavskem hudo zimo in je priletelo na otok veliko kraljičkov, ki so to mušico skoro zatrli. Mar niso slični tem vetrnicam ljudje, ki kljubujejo času na ljubo svojemu zastaralemu prepričanju? Tako nas uči narava umevati naše lastno postopanje. Iz Hingstonove knjige sledi, da so starejši naravoslovci po nepotrebnem izločili človeka iz ostalega živalstva kot posebno "modro bitje" (homo sapiens). Ista modrost vodi vse življenje na zemlji!

UGANKE

1.) Štirje bratje hodijo po svetu, pa nikoli drug drugega ne vidijo?—(Letni časi).

2.) Kdo pljuje samo ob nedeljah in praznikih na zemljo? — (Kmet, ker drugače pljuje v dlan).

3.) Kdo more naredi most preko reke brez vsakih pripomočkov?—(Zima).

4.) Kaj se vidi, a ne sliši?—(Megla).

5.) Katera voda je najširša in najplitkejša?—(Rosa).

6.) Z neba pade, pa ne ubije?—(Sneg).

7.) Rodi se visoko, leti kot sokol, namesti se kot car in kakor pes pogine vsikdar?—(Sneg).

8.) Kakšen je razloček med snegom in Veliko nočjo?—(Velika noč pade na nedeljo, sneg pa kadar je).

9.) Kakšen je razloček med vojakom in snegom?—(Vojak mora zjutraj vstati, sneg pa lahko leži).

10.) Kakšen je razloček med avtomobilom in šivanko? — (Vsedi se nanj in boš čutil).

11.) Zakaj ima ljubljanski župan dr. Puc najkrajše ime izmed Ljubljančanov?—(Zato, ker je samo pu-c—pol c—torek polovica črke c).

RAZNE VESTI

Akcija za deportacijo delavca ustavljena

New York. — Eden izmed dvanajstih perzijskih delavcev, ki so bili aretirani v mesecu avgustu prejšnjega leta, ker so sodelovali v aktivnostih za organiziranje svojih rojakov v tekstilnih tovarnah, bo lahko ostal v Združenih državah. Proti njemu in njegovim tovarišem je bil dvignjen proces, da se jih deportira.

Mohib Alian je dokazal, da je prišel v Združene države pred l. 1924, ko še ni bil sprejet zakon o začasnem dovoljenju za bivanje v Ameriki. Njegov slučaj je bil predložen zveznemu okrožnemu sodišču v New Yorku, ki je odločilo v Alianov prilog.

Obsojen, ker je kradel mleko

New Orleans, La. — William Ege, star 38 let in oče štirih otrok, je bil obsojen na šest mesecev zapora, ker je ukradel dva kvarta mleka. Na obravnavi se je izgovarjal, da je že več mesecev brez dela in je bil prisiljen izvršiti tatvino, da je tako prinesel mleko svojim stradajočim otrokom. Sodnik se ni oziral na njegov zagovor in je brezposelnega delavca obsodil na težko kazen.

Aprilske vročine je bilo konec v eni uri

Chicago. — Vročina 90 stopinj, ki je kuhala Čikažane dva dni — 10. in 11. aprila — je zbežala v petek popoldne z naravnost vrtoglavo naglico. Ob treh je še bilo 90 gradov, ob štirih je pa že bilo 52! Nagel preobrat v vetru je pognal temperaturo doli v eni uri za 40 stopinj. To je bil spet rekord.

"Adam in Eva" sta zmagala

Chicago.—Slika nage dvojice z zagorelo kožo, ki nosi ime "Adam in Eva" in ki že nekaj dni razburja čikaške moraliste, ostane v umetnostnem salonu ženskega atletskega kluba do konca razstave. Večina članic kluba je zaključila, da slika ni "pohujšljiva." Slika je delo mladega dekleta!

Vlak zmečkal bus; 19 mrtvih

Isleta, New Mexico. — Vlak Santa Fe proge je v petek demoliral na križišču pasažirski avtobus, v katerem je bilo 29 oseb. Posledica: 19 ubitih, 10 ranjenih.

Brata Mayo dala 13 milijonov medicinski vedi

Memphis.—Brata in doktorja Mayo, svetovno znana kirurga iz Minnesote, sta zadnji teden poklonila trinajst milijonov dolarjev medicinski znanosi za razna raziskovanja.

Za šalo: Jakec in Mihec sta prvič zagledala slikarja, ki je imel na travniku razpeto platno ter je slikal pokrajino. Mihec: "Ti, kaj misliš za-kaj pa ta mož tako veliko riše na platno". — Jakec: "Gotovo nima denarja, da si kupi fotograf."

* * *

Car Aleksander Ruski, ki je bil na kongresu leta 1820 v Ljubljani, je vprašal nekega Ižanca, ko ga je na sprehodu zalotil dež: "Očka, ali bo skoro nehalo deževati?" — Ižanec ga pogleda, pljune ter malomarno odgovori: "No, dosedaj je pri nas še vedno nehalo...."

Amerika (in druge kapitalistične vlade) se "razorožuje" na ta način, da gradi nove bojne ladje. Na sliki je najnovejša križarka "Northampton" na svoji poskušnji vožnji ob obali države Massachusetts. V okvirju je njen kapitan W. N. Vernon. Amerika ima v načrtu 45 novih križark—lep "razoroževalni" program!

Sir Arthur Conan Doyle:

IZGUBLJENI SVET

(THE LOST WORLD) · Roman

"Morebiti vendar mislite, da bi vam to moral povedati. Saj bi to tudi storil, a znano mi je, kako lahko si človek pripravi razočaranje, če se dobro ne spozna na te stvari. Dragulji, če so tako debeli, imajo vendar lahko prav majhno vrednost, če niso pravega sestava pa barve. Zato sem vse, kar sem našel, prinesel domov in takoj po povratku nesel en kamen znanemu draguljarju, Spinku tam nasproti, da ga obrusi in oceni."

Dobil je iz žepa škatlico od pilul in vzel iz nje prekrasen lesketajoč se diamant, eden od najlepših draguljev, katere sem kdajkoli videl.

"Tukaj imate uspeh," je rekel. "Draguljar pravi, da so vredni vsi ti kamni skupaj najmanj dve sto tisoč funtov. Ta znesek moramo seveda razdeliti med seboj. Torej, Challenger, kaj boste počeli s svojimi petdeset tisoč funti?"

"Če vstrajate res pri svoji velikodušni ponudbi," je odgovoril profesor, "ustanovil bom zasebni muzej, o katerem že dolgo sanjam."

"Pa vi, Summerlee?"

"Pustim predavanja na univerzi, potem bom imel čas, da zaključim razvrstitev kostnih izkopanin kredne dobe."

"In jaz porabim svoj del," je rekel lord John Roxton, da "zberem in dobro opremim potrebne ljudi, potem pa pogledam zopet našo ljubo staro planoto. Pa vi mladenič, vi porabite svoj del za ženitev?"

"Zdaj še ne," sem odgovoril in se skesano nasmehnil. "Rajši bi že šel z vami, če me le hočete vzeti s seboj."

Lord Roxton ni ničesar rekel, a mi je stegnil preko mize svojo, od solnca rjavo roko.

Dodatek

Čitatelje našega romana bo nedvomno zanimalo zvedeti, da je morebiti na tej zgodbi nekaj resnice. Zato poročam na kratko o dogodkih, ki so letos, leta 1929, zopet oživili zanimanje za "Izgubljeni svet" in njegovega avtorja, tem bolj, ker je storil to nad vse ugledni in resni mesečnik "English Review". Začetkom decembra 1928 so našli poleg kraja Harbury na Angleškem 11 metrov dolgo okostje trookega plesiosavra, orjaške ribogaščerice, ki je živela pred kakimi 100 milijoni let. Sir Arthur Conan Doyle je tudi prišel in ogledal kosti ter takoj izrazil zanimivo domnevo, glasom katere ni treba plesiosavra smatrati za predpotopno žival, ker živi morebiti še zdaj. Conan Doyle misli, da vtegne biti plesiosavr isto kakor t. zv. "morska kača" in trdi, da je videl pred kratkim skupno s svojo soprogo na potovanju po Sredozemskem morju blizu eginske obale neko slično pošast. Navedel je tudi uradno potrdilo iz Queenslanda v Avstraliji, kjer je ujel neki ribič majhnega plesiosavra. Avtor "Izgubljenega sveta" je mnenja, da skrivajo oceanske globine še vse polno nepoznanih čudežev. Pri nas smatrajo "morsko kačo" za prazno pravljico, katero vsako leto pogrevajo listi samo v "dobi kislih kumar", kadar so sotrudniki na dopustu in zmanjka drugega gradiva. A "English Review" je vprašala po Conan Doylevem nastopu znanega strokovnjaka na področju podvodnega živalstva, kaj misli o morski kači, in ta je objavil s podpisom "Naturalist" nekoliko uvaževanja vrednih podatkov iz arhiva britanske admiralitete. Omenim pred vsem poročilo parnika "Castilian", ki je bil dne 12. decembra l. 1857 ob šestih zvečer sredi Atlantike ob zapadno-afrikanski obali in blizu otoka sv. Helene, zadnjega bivališča velikega Napoleona. Kapitan Harrington v družbi častnikov Davisea in Huillerja je baš gledal na poveljniškem mostiču otok, ko se je prikazala samo 20 metrov daleč sredi morja čaudna pošast. Njen vrat je bil vsaj 12 metrov dolg in 100 metrov naokrog je bila voda na mah temnorjava. Z daljnogledom so ugotovili mornarji, da izpremenijo barvo vode pod morsko gladino vidni udi živali. Tako je bila torej velika. Plula je počasi proti obali, merila je vsaj 300 do 400 čevljev, imela temnorjav hrbet in vrat ter rumenkastobel trebuh. Pozneje je v pismu "Timesu" od 16. februarja 1858 kapitan Harrington dodal: "Kljub dvomom znanstvenikov sem neomajno prepričan, da bivajo v oceanski globini še nepoznana strašila. Kot izkušen mornar ne bi nikoli zamenjal onega nestvora s kako drugo živaljo. Saj smo ga opazovali prav blizu in pomota je izključena v daljavi 20 metrov. Mislim, da so te živali jako redke in se malokdaj prikažejo na površju."

Kapitan Drawer, poveljnik "Pauline", je bil dne 8. julija 1875 blizu rtiča San Roc na brazilski obali (5° 13' južne širine in 35° zapadne dolžine), ko je zagledal tri velike kite. Najbolj čudno pa je bilo, da se je ovijalo okoli enega kita velikansko strašilo v obliki kače z rjavim hrbtom, belim trebuhom, orjaško glavo, vrat in gornji život so merili vsaj 40 čevljev. Tekom 15 minut je tiščala ta zver kita v velikanskih šapah in ga tresla kakor hruško, potem pa ga je potegnila pod vodo. Najbolj čudno pa je bilo ponovno srečanje teden pozneje dne 13. julija. Zdaj je drevela pošast naravnost proti ladji z visoko dvignjenim, do 30 metrov dolgim gornjim životom. Zdelo se je, da hoče napasti ladjo. Moštvo je že pripravilo orožje. Toda pošast je izginila pod vodo, preden se je približala ladji.

Osebna ladja kraljice Viktorije "Osborne" je srečala dne 2. junija l. 1877. do zdaj nepoznano strašilo. V uradnem poročilu stoji: "Zvečer dne 2. junija ob popolnoma mirnem morju smo zagledali več čudnih plavajočih, 30 čevljev dolgih in do 5 čevljev visokih teles. Pri natančnem opazovanju se je razločilo glavo, dve plavuti in do 30 metrov dolg hrbet. Glava je merila vsaj 6 čevljev, vrat je bil ožji in meril v plečih do 15 čevljev, plavuti sta bili po 15 čevljev dolgi. Kretali sta se kakor želve. Vsa žival je spominjala na orjaškega tulenja, samo da je bil vrat daljši, in se je videl pod vodo še rep. Bila je torej nečuveno velika, vsaj 50 čevljev dolga.

Leta 1884. je sporočil poveljnik fregate "Daedel": Dne 6. avgusta na poti iz Indije smo bili pod 24° 44' južne širine pa 9° 22' vzhodne dolžine. Od petih popoldne je zaklical kadet Sartories, da se bliža z veliko naglico neka čudna stvar. Moštvo je bilo pri obedu. H kadetu so stopili: poročnika Drummond in Barette pa jaz, kapitan. Zagledali smo vsi enako, da drevi izredno urno dolgo strašilo v obliki kače. Plavalo je tako blizu, da bi se natančno razločile v tej daljavi človeške poteze. Izginila je v smeri proti jugo-zapadu in tako naravnost, kot bi zasledovala kako manjšo žival ali drug plen. Glava pošasti je imela kačjo obliko. Život je temnorjave barve, toda z rumenkasto belimi madeži po vratu in prsih. Na hrbtu se je videla neka griva, oziroma vrsta ribjih plavuti.

Vsa ta poročila so čudno slična, dasi izvirajo iz najrazličnejših krajev in let. Arhiv admiralite varuje še veliko sličnih obvestil. Zadnje je menda poslal poveljnik "Rotomohane" kapitan Aleksander Coeur, ki je videl l. 1891. z moštvom vred ob Novo-zelandski obali med Napierom in Guisbornom slično, 100 čevljev dolgo strašilo. Pozneje so slične vesti prenehale. Sotrudnik "English Review" tolmači to s tem, da se zdaj boji zagledati "morsko kačo" vsak mornar, ki noče izgubiti službe ali vsaj zasloveti kakor lažnik. In vendar je strokovni sotrudnik uglednega angleškega mesečnika na strani Conan Doylea. Pravi, da so kljub velikim izpremembam v teku tisočletij, trpeli oceani manj kakor celina. Zato so se lahko ohranile v globinah t. zv. predpotopne živali. Seveda moramo počakati, da dobimo dobro fotografsko sliko morske kače. Če se to posreči, se bodo skesali neštevilni nejeverneži, kakor se je to zgodilo z junaki "Izgubljenega sveta". Vsekakor pa ima roman trajno vrednost, in pripomniti je zopet treba, da so napovedale slične duhovite knjige nebroj pozneje uresničenih odkritij in izumov.

(KONEC.)

Pierre l'Ermite:

MOLOH

Minili so najtežji dnevi velikega tedna in odhajal sem na počitnice. Po utrudljivem delu v postu — vodil sem enajst duhovnih vaj, vrhtega vedno spovedoval — se pač spodobi in tudi zdravju ne bi škodilo, če si privoščim nekoliko oddiha, se otresem grešnega mestnega prahu in poslušam mesto grehov prijetno žvrgolenje ptičk v prosti naravi. Na deski v zakristiji ni prijavljenih ne porok ne pogreba. Ne bo kmalu tako ugodne prilike, sem si mislil, in odšel na deželo.

Zatekel sem se v župnišče, med čigar temnimi zidovi gospodari moj stari prijatelj. Skupaj sva bila v semenišču. Takrat je bil vitek, lepo rasel in imel je lepe lase. Danes je že nekoliko upognjen, sivolas, blizu šestdeset. A v srcu je ostala stara gorkota in prijaznost. Postregel mi je in mi odkazal najboljšo sobo.

Danes zjutraj po zajtrku me je vprašal: "Kaj boš delal danes?" Vesel sem mu odgovoril: "Šel bom na sprehod." — "Bom šel s teboj." — "Hvala! Ostani raje doma, sicer mi boš vso pot govoril o Bachu, gregorijanskem koralu in teoloških vprašanjih." — "Pax tecum!" — "Et cum spiritu tuo! Aleluja!"

Čez pet minut sem že zapustil vas in zavil spremljan od župnikovega psa na poljsko stezo. Zrak je bil lahak in hladan. Žita so zazelenela. Na neskončnem nebu, preko katerega so se podili oblaki, sem opazil črne pike. Počakal sem nekoliko, da so se približale. Bila je jata vračajočih se ptic selivk, težko pričakovanih predhodnic pomladi. Vse je bilo tiho. Hodil sem dve uri okrog vasi, ne da bi me kdo nagovoril: "Oprostite! Rad bi govoril z vami nekaj besed."

Toda vsaka stvar ima svoj konec in vedel sem, da župnikovi kuharici ne bo prav všeč, če jo pustim čakati s kosilom. Zato sem sklenil, da obiščem še neko znano in dobro družino, katere dom se je svetil v solncu sredi njiv, kilometer pred menoj. Zavil sem na drugo stezo, ki je vodila proti hiši. Bil sem že blizu, toda kaj to? Kaj se je zgodilo? Zdelo se mi je vse zapuščeno, streha poškodovana, zidovi v razpadu. Nobenega glasu! . . . Na travniku poleg hiše nobene živali. Čudno! . . .

Približal sem se. In res, imel sem občutje, kot bi stal ob mrtvem truplu. Solnčni žarki se niso več svetili v oknih. Kot mrtvoudni roki ob truplu so visele stopnice ob vratih, zidovje je bilo poškodovano, prepreženo z razpokami, izročeno razpadu. Omet se lušči in pada na neobdelano gredo poleg zidu. Hiša je mrtva, vse okrog nje in ona sama je izročena razpadu. Hlevi, kjer so se včasi pod rejenimi konji podili rujavi zajci, so prazni in že neporabni. Kravji hlev se je že podrl. Na dvorišču sem pogrešil črne kokoši z belimi čopki na glavi, ki so mi pred tremi leti, ko sem bil zadnjič tu, tako ugajale. Vsepovsod sili iz zemlje plevel.

Zakonca Alainova sta bila poštena in delavna. Pred leti sem se kot gost udeležil njune poroke in sem jima celo podaril veliko posrebreno zajemalko in srebrno žlico. K darilom sem dodal še pismo z voščilom in pripisom: Ta mali dar vajinim bodočim dvanajsterim otrokom! Začela sta z dvema, s punčko in fantkom.

Zdelo se mi je, da nista poznala prepira in tudi zdrava sta bila oba. Velikokrat sem mislil sam pri sebi: Če je sploh kje na zemlji sreča, je gotovo v tej družini.

Kako je vendar prišlo tako daleč. Še enkrat sem pogledal na hišo. Kar nisem mogel verjeti, da je res! Kaj je vzrok tej zapuščenosti. Kljub temu, da je bila hiša mrtva, je vsepovsod kilo iz razpadajočega zidovja novo življenje le v drugi — rekel bi — nezaželjeni obliki. Cvetoče breskve so dvigale svoje z lepimi cveti obdane veje proti nebu. Nizki kuščarji so se sprehajali po zidu in se solnčili. Cel kup ptičev se je vselil pod zapuščeno streho. Na oknu sem opazil sivo mačko, ki je s polzaprtimi očmi premišljevala minljivost tega sveta. Mačka je pametna, drži se bolj zidu kot nestanovitnih ljudi. Ozrla se je proti meni. Morda me je spoznala. Ker pa sem mislil, da bo — če bom šel proti njej — zbežala pred mojim spremljevalcem, sem se premislil in jo pustil, naj premišljuje in se sprehaja med svojimi spomini. Žalosten sem bil nad razpadom. Žalosten radi tega nasprotja med pomladansko naravo in človeško nestanovitnostjo, sem se vrnil domov.

Župnik mi je prišel nasproti. "Je bilo prijetno?" je povpraševal. "Ne!" In pripovedoval sem mu o svojem žalostnem odkritju. Začela sva govoriti o Alainovih. "Ta ubogi Alain," mi je pravil, "se je pustil kakor mnogi drugi pregovoriti od nekega pariškega tovarnarja in odšel — ne da bi mene vprašal za svet. To je že stara zgodba. Posestvo in zemlja, to je nekaj težavnega in negotovega. Delo v tovarni je vsaj trajno in gotovo plačano. Dobil je sprva po 1200 frankov na mesec."

"Že vem, kako je dalje, tisočkrat se je to že ponovilo."

"Nato je Alain prodal živino in posestvo ter se preselil v Pariz. Čez tri mesece je bilo v tovarni nekaj stvari pokradenih in Alaina so osumili tatvine. Bil je seveda odpuščen. Iskal je službe in stanovanja, a dela ni dobil. Stanovanje je bilo slabo in nezdravo. Zbolel je."

"Kje je sedaj?"

"Sedaj je preskrbljen. Pokopališče v Bagneux, devetindevetdeseti oddelek, številko sem pozabil. Pljučnica, bolnišnica, smrt brez zakramentov; stara zgodba."

"In žena?"

"Bo šla kmalu za njim. Ker je navajena na deželski zrak, je tudi ona dobila jetiko."

"In deklica?"

"Ne vem!"

"Pa deček?"

"Še manj!"

Mislim, da sem uganil, kaj da pomeni župnikov izmikajoči se odgovor.

Kuharica je javila, da je kosilo pripravljeno. Okna v obednici so bila odprta in solnčni žarki so vreli v sobo. Kamelije so cvetele poleg okna in ptički so nama prepevali. Na mizi je bilo pripravljeno preprosto kosilo. Zrak je hladen. Mimo okna je prijezdil na svojem konju kmet, zagledal naju je in nama voščil: "Bog blagoslovi!"

Vse to sta imela tudi Alainova. Zakaj sta odšla? Sredi tega novega pomladnega življenja, obdan od gorkih solnčnih žarkov, neznanih po mestnih stanovanjih, sredi mirnega vaškega življenja sem se spomnil župnikovih besed: "Sedaj je preskrbljen. Pokopališče v Bagneux, devetindevetdeseti oddelek, številko sem pozabil."

"O Pariz! Moloh!"

Nesporazum

Sodnik: "Zakaj ste prinesli s seboj gorjačo?"

Obtoženec: "V povabilu je napisano, da moram sam skrbeti za obrambo."

NA PRODAJ

je 5-sobna iz opeke zidana hiša — 50 čevljev široka lota, 3 spalne sobe, vse hrastov les, gorka voda gorkota. Garaža za 2 kari. Blizo poulične in nadulične železnice. Se mora prodati za nizko ceno, $7500. Oglasite se na: 2523 S. 56th Ct., Cicero, Ill. —(Adv.)

OPEŠANI?

Vživajte Esorko: Vžite življenje!

S poskusom hitrega modernega življenja se večkrat pride do žolčnih bolezni, zaprtnice in vzrujenosti živcev—razen ako ojačate vaš sistem s Esorko. Ta dolgo preskušena tonika vrodi prebavne negodnosti. Uprašajte lekarnarja.

SEVERA'S ESORKA

Zonite

For pyorrhea

For prevention against gum infections, use Zonite, the new powerful antiseptic. Also guards against colds, coughs and more serious diseases of nose and throat.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Navada

Oče: "No, Moris, kako se ti je dopadlo v šoli?"

Sinček: "Prav lepo je bilo, samo tisti longin, ki sedi na kasi, se mi ne dopade."

From Youth to Age

There are three trying periods in a woman's life: when the girl matures to womanhood, when a woman gives birth to her first child, when a woman reaches middle age. At these times Lydia E. Pinkham's Vegetable Compound helps to restore normal health and vigor.

LYDIA E. PINKHAM'S VEGETABLE COMPOUND

"If you will fill in the coupon and mail to the Lydia Pinkham Medicine Company, they will be glad to send you a copy of Lydia E. Pinkham's Private Text Book, free of charge.

Name.....

Street.....

Town..... State..... Dept. MF

PROBAK

DOUBLE-EDGE BLADES

"the best shave you ever had" ..or your money back!

50¢ for 5 $1 for 10

Sample Blade.. 10¢

If your DEALER cannot supply you, write direct

PROBAK CORPORATION

656 FIRST AVENUE NEW YORK

Periferija

"Kako se upaš poljubiti mojo ženo?"

"Ne jezi se sosed, saj vidiš, da kadar je pijan se mu nič ne gabi."

Feen-a-mint

The Laxative You Chew Like Gum

No Taste But the Mint

At Druggists—15c, 25c

famous the world over

Pinaud's Shampoo

Leaves your hair lustrous, healthy, and not too dry!

At your favorite store—or send for free sample to Pinaud, Dept. M, 220 E. 21 St., New York

"THAT LITTLE GAME" Inter-nat'l Cartoon Co., N.Y.—By B. Link

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijsko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA